C/2024/2101

26.3.2024.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o suzbijanju zakašnjelog plaćanja u poslovnim transakcijama

(COM(2023) 533 final – 2023/0323 (COD))

(C/2024/2101)

Izvjestitelji: **Panagiotis GKOFAS**

Alena MASTANTUONO

Angelo PAGLIARA

Zahtjev za savjetovanje	Vijeće Europske unije, 6.10.2023.
	Europski parlament, 2.10.2023.
Pravna osnova	članci 114. i 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna Stručna skupina	Stručna skupina za jedinstveno tržište, proizvodnju i potrošnju
Datum usvajanja u Stručnoj skupini	20.12.2023.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju	17.1.2024.
Plenarno zasjedanje br.	584
Rezultat glasanja	
(za/protiv/suzdržani)	215/14/8

1. **Zaključci i preporuke**

1.1. Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) pozdravlja Komisijinu Komunikaciju o paketu olakšica za mala i srednja poduzeća (MSP), kao i njezinu namjeru da dodatno smanji zakašnjela plaćanja. Plaćanje na vrijeme pridonosi zdravijem gospodarskom okruženju i služi strateškoj svrsi produbljivanja jedinstvenog tržišta. Odbor je istodobno zabrinut zbog toga što bi se pretvaranjem postojeće direktive u uredbu mogla ograničiti fleksibilnost država članica i poslovnog okruženja u trenutku kad se EU suočava s višestrukim izazovima pa poziva na daljnju procjenu predloženih mjera, kao i na razmjeran i prilagođen pristup provedbi.

1.2. EGSO napominje da se kultura u pogledu zakašnjelih plaćanja znatno razlikuje među sektorima i državama članicama. Također uviđa da postoje dva velika opća problema povezana sa zakašnjelim plaćanjima: prvo, provedba postojećih pravila i drugo, zakašnjela plaćanja javnih tijela unatoč maksimalnom razdoblju od 60 dana utvrđenom postojećom direktivom. Javni sektor u prosjeku plaćanja izvršava u roku 13 dana duljem nego poduzeća, za koja ne postoje nikakva ograničenja u pogledu određivanja rokova za plaćanje. Zbog toga EGSO poziva javna tijela da budu primjer i poštuju postojeća pravila.

1.3. Dugotrajni i skupi sudski postupci u nekim državama članicama EU-a, kao i strah od narušavanja poslovnih odnosa, odvraćaju vjerovnike od naplate dugovanja putem sudova. Potrebno je bolje iskoristiti digitalne alate i promicati financijsku pismenost i druge vrste jamstva (bankovna jamstva, plaćanje kupovne cijene kao zaloga ili pravo zadržavanja), kao i alternativne načine rješavanja sporova.

1.4. EGSO vidi potencijalnu korist od uvođenja nacionalnih provedbenih tijela. Međutim, naglašava da će takva tijela morati djelovati objektivno i jamčiti najveću moguću povjerljivost pri postupanju s poslovno osjetljivim informacijama poduzeća i javnih tijela, bez nametanja dodatnih obveza u pogledu izvješćivanja.

1.5. EGSO podržava razvoj programa financijskog opismenjavanja koji bi se pružali u suradnji s nacionalnim tijelima, bankarskim sektorom, europskim agencijama/institucijama (npr. ESBA/ESB) i poslovnim organizacijama. Javne službe ili agencije, uz socijalne partnere i gospodarske komore, mogle bi pružati usluge financijskog opismenjavanja i savjetodavne usluge u vezi sa zakašnjelim plaćanjem, na što ne treba primjenjivati propise o državnim potporama.

1.6. Posebnu pozornost trebalo bi posvetiti zakašnjelim plaćanjima u okviru poslovnih transakcija između europskih poduzeća i subjekata iz trećih zemalja.

1.7. U izvješću u kojem se evaluira provedba predmetne uredbe trebalo bi uzeti u obzir procjene i izvješća EGSO-a, socijalnih partnera i gospodarskih komora, u suradnji s drugim suzakonodavcima.

2. **Kontekst**

2.1. Komisija je u rujnu 2023. objavila paket mjera za pomoć MSP-ovima koji uključuje Prijedlog uredbe o suzbijanju zakašnjelog plaćanja, Prijedlog direktive o pojednostavljenju poreza za MSP-ove i niz mjera za poboljšanje uspješnosti MSP-ova, s naglaskom na poboljšanju agende za bolju regulativu, povećanju pristupa financiranju, usavršavanju radne snage i drugim potpornim mehanizmima.

2.2. Paket uključuje i reviziju pravnog okvira za Direktivu o kašnjenju u plaćanju kako bi se uklonili nedostaci koji proizlaze iz postojećeg zakonodavstva EU-a. Konkretnije, djelovanje Komisije usmjereno je na nedostatak preventivnih mjera, djelotvornu primjenu mehanizma za zakašnjela plaćanja, nepostojanje maksimalnog roka za plaćanje i olakšavanje pristupa MSP-ova mehanizmima pravne zaštite.

2.3. Prema Izvješću Intruma o plaćanjima za 2023., prosječni je rok za plaćanje u odnosima među poduzećima 41 dan, dok je prosječno stvarno vrijeme u kojem se plaćanja izvršavaju 56 dana. Rok za plaćanje u javnom sektoru u prosjeku je 52 dana, dok se plaćanja u prosjeku zapravo izvršavaju u roku od 69 dana.

2.4. Iako se pristup financiranju razlikuje među državama članicama ([1]), on i dalje predstavlja znatno opterećenje za gospodarstva i poduzeća koja pate od strukturnih nedostataka i/ili su izloženija gospodarskim krizama.

2.5. Globalno povećanje kamatnih stopa u bankarskom sektoru imalo je spiralni učinak na ograničavanje likvidnosti poduzeća i MSP-ova, posebno onih koji provode programe ulaganja. Osim toga, poslovne rezultate, posebno za MSP-ove, ne narušavaju samo povećanja nominalnih kamatnih stopa nego i razlike u kamatnim stopama.

3. **Opće napomene o Prijedlogu uredbe o suzbijanju zakašnjelog plaćanja**

3.1. Zajednički učinak visokih troškova energije i sirovina i otplate zajmova potrebnih za održavanje gospodarskih aktivnosti tijekom pandemije bolesti COVID 19 radikalno je promijenio važnost pravodobnih plaćanja, posebno za europske MSP-ove. Dok javna tijela i velika poduzeća mogu diversificirati svoj portfelj klijenata i dobavljača, MSP-ovi se oslanjaju na ograničen broj klijenata, kao i ograničena financijska sredstva i pričuve te uglavnom posluju na regionalnoj i lokalnoj razini. Međutim, razlika u pregovaračkoj moći među strankama samo je jedan od razloga kašnjenja u plaćanju: neučinkovita provedivost postojećih pravila velika je prepreka vjerovnicima koji u interesu očuvanja poslovnog odnosa s dužnikom često ne ostvaruju svoja prava.

3.2. Stanje je dodatno pogoršano iznimno visokom inflacijom i posljedičnim povećanjem kamatnih stopa, što ugrožava ulaganja. U vrijeme gospodarskih previranja dolazi do pogoršanja u pogledu rokova za plaćanje zbog potrebe da poduzeća osiguraju svoj novčani tok i pričuve. Za razliku od velikih poduzeća, mala i srednja poduzeća imaju ograničen pristup bankovnim kreditima ([2]) pa su stoga za neka od njih zakašnjela plaćanja izvor privremenog financiranja i pomažu im da se nose s manjkom likvidnosti. EGSO stoga podržava namjeru Komisije da poveća predvidljivost novčanih tokova, ali izražava zabrinutost zbog rješenja koje je predložila.

3.3. EGSO priznaje da učinak zakašnjelih plaćanja ne utječe samo na nesmetano odvijanje svakodnevnog poslovanja poduzeća. Kultura kašnjenja u plaćanju, koja varira u EU-u i u raznim sektorima, ujedno poduzećima otežava dugoročno planiranje ulaganja.

([1]) Europska središnja banka, *Survey on the Access to Finance of Enterprises in the euro area – October 2022 to March 2023* (Istraživanje o pristupu financiranju poduzeća u europodručju – od listopada 2022. do ožujka 2023.).

([2]) *Delay now, pay later – why SMEs must not put off investing in innovation and greening* (Odgodi sada, plati kasnije – zašto MSP-ovi ne smiju odgađati ulaganje u inovacije i ozelenjivanje), oecdcogito.blog.

3.4. U svojoj procjeni učinka Komisija priznaje da nije moguće kvantificirati socijalne posljedice zakašnjelih plaćanja ([3]). Međutim, ta je praksa štetna za vlasnike malih poduzeća, njihove obitelji i zaposlenike i ima ozbiljne posljedice na plaćanje komunalnih usluga i najamnina i otplatu zajmova, kao i na moral i produktivnost poduzeća. Osim toga, 2022. godine 47 % poduzeća obuhvaćenih ispitivanjem Intruma navelo je da bi im brža plaćanja pomogla u zapošljavanju većeg broja ljudi ([4]).

3.5. Nakon donošenja Direktive o kašnjenju u plaćanju (Direktiva 2000/35/EZ) 2000. godine i njezine prve revizije Direktivom 2011/7/EU, nepoštene prakse plaćanja među svim uključenim akterima (javna tijela, velika poduzeća i MSP-ovi) postale su evidentnije, naročito u slučaju plaćanja javnih tijela poduzećima ([5]).

3.6. EGSO priznaje da se tijekom godina postojeća Direktiva 2011/7/EU općenito dokazala. Uvelike je doprinijela poboljšanju morala u pogledu plaćanja, senzibilizaciji o tom pitanju i jamčenju pravednijeg poslovnog okruženja. Unatoč tome, i dan danas postoje zakašnjela plaćanja i EGSO uviđa da treba poduzeti efikasne mjere. Stoga smatra primjerenim istražiti mogućnosti za poboljšanje provedbe i unapređenje kulture plaćanja. Međutim, kao i u slučaju bilo koje druge regulatorne promjene, tome treba pristupiti razborito, prije svega kad je riječ o pravilima privatnog prava.

3.7. Ove je godine prosječni ponuđeni rok za plaćanje među poduzećima 41 dan, a u javnom sektoru 52 dana. Stvarni rok plaćanja među poduzećima je 56 dana, tri dana više nego prošle godine, što je još uvijek znatno manje od stvarnog roka plaćanja u javnom sektoru, koji plaćanja vrši u roku od 69 dana. To jasno pokazuje da nije problematična duljina rokova za plaćanje, već njihovo nepoštovanje. EGSO stoga smatra da Komisija predlaganjem uvođenja pretjerano restriktivnih mjera pokušava riješiti pitanje dugih rokova plaćanja, a ne zakašnjelih plaćanja, umjesto da učinkovitijim pravilima poboljša postojeći provedbeni okvir.

3.8. EGSO ističe da se razmjeri kašnjenja u plaćanju uvelike razlikuju među državama članicama ([6]) i sektorima. Komisija je stoga trebala dodatno ocijeniti mogućnost izmjene postojeće direktive i, u slučaju znatnih promjena, trebala se opredijeliti za revidiranu direktivu (takozvana preinaka). Time bi se spriječio učinak na sve subjekte, bez obzira na veličinu i ravnotežu moći. MSP-ovima je potrebna pomoć, pa bi cilj novih pravila trebao biti osiguravanje pravednijeg okruženja za njih. Međutim, u praksi će se predloženim pravilima MSP-ovima uskratiti fleksibilnost koja im je potrebna od njihovih poslovnih partnera, a usto bi im se nametnuli nepotrebno strogi uvjeti.

3.9. Djelovanje Komisije usmjereno na postizanje pravodobnih plaćanja ne bi smjelo ugroziti mogućnost stranaka koje pregovaraju o ugovorima da dogovore dulje rokove za plaćanje. EGSO stoga naglašava važnost fleksibilnih pregovora pri određivanju rokova za plaćanje i ističe veliku zabrinutost zbog prijedloga Komisije. Predloženim ograničenjem na 30 dana zapravo se uklanja ugovorna sloboda među poduzećima. Unatoč fleksibilnosti koju poduzeća danas imaju, odnosno unatoč slobodi pregovaranja o rokovima za plaćanje, ona plaćaju mnogo brže od javnog sektora, za koji postoji ograničenje od 60 dana. Zadiranje u slobodu ugovaranja ovdje se ne čini opravdanim i bilo bi nerazmjerno u odnosu na koristi koje se realno mogu očekivati.

3.10. U tom pogledu EGSO skreće pozornost na rezultate otvorenog javnog savjetovanja koje je provela Komisija ([7]), u kojem se jasno zaključuje da je među ispitanicima zadržavanje postojećih pravila o rokovima za plaćanje najpoželjnija opcija (29 % ispitanika). Nadalje, nekoliko dionika je odabirom ponuđenog odgovora „Druge opcije" navelo da se protive ograničavanju slobode ugovaranja. Naposljetku, svjestan ključne prirode postavljenog pitanja, EGSO upućuje na Rezoluciju Europskog parlamenta o stanju MSP-ova u Uniji objavljenu u srpnju 2023., u kojoj se naglašava da je važno „rješavanje problema kašnjenja u plaćanju […], a [time bi se] istodobno osigurao uravnoteženi pristup kojim će se očuvati sloboda sklapanja ugovora" ([8]).

3.11. EGSO se slaže da postupak provjere ili prihvata robe ili usluga ne bi smio trajati dulje od 30 dana od datuma primitka robe ili usluga. Međutim, naglašava da će to predstavljati problem za neke poduzetnike zbog tehničkih aspekata njihove robe. Potrebno je pažljivo pratiti sektorski pristup i uzimati u obzir asimetričnu izloženost nekih gospodarskih sektora.

([3]) SWD(2023)314 final, Procjena učinka, točka 227., str. 58.

([4]) Intrum, *Annual and Sustainability Report 2022: Long-term credit management for a sound economy* (Godišnje izvješće i izvješće o održivosti za 2022.: dugoročno upravljanje kreditima u interesu zdravog gospodarstva).

([5]) Kako je navela Europska komisija, u nekim državama članicama javnim tijelima potrebno je u prosjeku 100 dana za podmirenje računa, a u najgorim slučajevima i znatno više, *Late payment: Commission refers Italy to Court of Justice for failing to ensure suppliers are paid on time* (Kašnjenje u plaćanju: Komisija pokreće postupak protiv Italije na Sudu Europske unije jer se ta zemlja nije pobrinula za to da dobavljači budu plaćeni na vrijeme).

([6]) U Komisijinu izvješću o reviziji uspješnosti MSP-ova naglašava se da u državama članicama postoje velike razlike u provedbi pravila iz postojeće direktive o kašnjenju u plaćanju i skreće pozornost na to da zakašnjela plaćanja postaju „besplatan" oblik financiranja. Dokument je dostupan na poveznici *Annual Report on European SMEs 2022/2023* (Godišnje izvješće o europskim MSP-ovima za 2022./2023.).

([7]) Kašnjenja u plaćanju – ažuriranje pravila EU-a.

([8]) TA(2023)0294.

3.12. EGSO priznaje da je jedan od glavnih nedostataka postojeće direktive nepostojanje jasne definicije pojma „vrlo nepošteno” i potreba da tu definiciju tumače sudovi. Ta neprecizna odredba izazivala je zabrinutost tijekom godina jer je poduzećima ostavila prostor da odstupe od „referentnog roka” od 30 dana koji se među poduzećima može produljiti na rokove za plaćanja dulje od 60 kalendarskih dana. U tom pogledu EGSO prima na znanje namjeru Komisije da zamijeni taj koncept popisom ništavnih praksi koje su navedene u članku 9. Prijedloga uredbe.

3.13. Međutim, iz pravne je perspektive nemoguće provesti članak 9. jer se prakse, odnosno, kako je navedeno u članku 9. stavku 1. točki (d), „namjerno odgađanje ili sprečavanje trenutka slanja računa”, ne mogu proglasiti ništavnima. Nadalje, u skladu s točkom 3.9., EGSO smatra da bi iz članka 9. stavka 1. točke (a) trebalo ukloniti navod o razdoblju plaćanja u transakcijama među poduzećima jer bi to trebale dogovarati isključivo ugovorne stranke.

3.14. EGSO uviđa korist koju bi donijelo uvođenje nacionalnih provedbenih tijela, ali bit će od ključne važnosti zajamčiti njihovo ispravno funkcioniranje. Naime, ta će tijela morati djelovati objektivno i nezavisno i jamčiti najveću povjerljivost pri postupanju s poslovno osjetljivim informacijama poduzeća i javnih tijela. Nacionalna tijela dosad nisu uspjela osigurati pravilno funkcioniranje provedbenih mehanizama, naročito u transakcijama između javnih tijela i poduzeća (G2B). S obzirom na evidentirano kronično kašnjenje u plaćanju javnog sektora poduzećima, EGSO ističe zabrinutost u vezi sa sposobnošću javnih provedbenih tijela da osiguraju da se druga javna tijela koja pripadaju istoj upravljačkoj strukturi pridržavaju propisa.

3.15. Mnoga poduzeća socijalne ekonomije među gospodarskim su subjektima koji trpe znatno kašnjenje u plaćanju od strane javnih tijela. To je pitanje još važnije kada se uzme u obzir da je takvim poduzećima u mnogim slučajevima javni sektor jedini klijent za pružanje usluga socijalne pomoći i usluga obrazovanja i osposobljavanja. Budući da za ta poduzeća ne postoji privatno tržište, ona su posebno izložena tom problemu jer nemaju alternativu javnoj nabavi.

3.16. Zbog toga su zakašnjela plaćanja jedan od čimbenika koji obeshrabruju sudjelovanje MSP-ova u javnoj nabavi. Podaci koje je iznijela Komisija upućuju na nedostatak pravovremenih plaćanja među javnim tijelima. EGSO stoga pozdravlja predloženi rok za plaćanje od 30 dana za transakcije između javnih tijela i poduzeća. Javna tijela trebala bi biti primjer jer su ključan partner za poduzeća. U novoj uredbi predlaže se bolja zaštita podugovaratelja u javnim građevinskim radovima tako što se od ugovaratelja zahtijeva da javnim naručiteljima (ili naručiteljima) pruže dokaze da su platili svoje izravne podugovaratelje. To će imati golem utjecaj na dobavljače koji se koriste plaćanjem javnog naručitelja za plaćanje podugovaratelja.

3.17. Kad su posrijedi ugovori o javnoj nabavi koji nisu navedeni u članku 4., EGSO potiče suzakonodavce da razmotre alternativne načine za osiguravanje pravovremenog plaćanja podugovarateljima. Zahtijevanje od ugovaratelja da plati svoje izravne podugovaratelje prije ili u trenutku podnošenja zahtjeva za plaćanje u suprotnosti je s ciljem osiguravanja da svi subjekti u vrijednosnom lancu budu plaćeni u roku koji omogućuje zdrav novčani tok. Kao što je navedeno u prijedlogu Komisije, postoji jasan rizik da ugovaratelj postane odgovoran za pretfinanciranje radova. Kako bi se zajamčilo da u plaćanju podugovaratelja ne dolazi do kašnjenja, EGSO preporučuje da glavni ugovaratelj bude obvezan izdati izjavu u roku od mjesec dana od primitka uplate od javnog tijela. Tom se izjavom mora potvrditi plaćanje podugovaratelja u roku od 30 dana od primitka uplate od javnog tijela.

3.18. Nove odredbe iz članaka 5. i 6., koje se temelje na člancima 3. i 4. postojeće direktive, korak su prema cilju uspostave kulture brzog plaćanja. Nepoštene prakse plaćanja često uključuju neopravdan gubitak kamata ako je osnovni iznos plaćen. Uvođenjem automatske obveze plaćanja kamata na zakašnjela plaćanja dužnike će se potaknuti da poštuju rokove utvrđene u ugovoru. U članku 5. stavku 3. navodi se da „vjerovnik nema mogućnost odreći se svojeg prava na primanje zateznih kamata”. Iako EGSO razumije cilj poticanja MSP-ova da traže da im se isplate kamate, postoji zabrinutost da bi uskraćivanje mogućnosti da se oni odreknu tog prava moglo dovesti do poteškoća za MSP-ove kao dužnike.

3.19. EGSO smatra da bi, kad je riječ o novom predloženom fiksnom iznosu od 50 EUR, trebalo uzeti u obzir proporcionalnost u odnosu na iznos transakcije.

3.20. EGSO se slaže s pozivom Komisije državama članicama da potaknu MSP-ove na upotrebu digitalnih alata kako bi se olakšala pravodobna plaćanja i pristup osposobljavanju u području upravljanja kreditima. Budući da MSP-ovima često nedostaje financijska i digitalna pismenost, države članice trebale bi poboljšati suradnju sa socijalnim partnerima te gospodarskim i industrijskim komorama kako bi prikupile najbolje prakse i osposobile poduzeća i njihove radnike u tom području. S obzirom na ograničena financijska sredstva koja će se izdvojiti za takvo osposobljavanje, poslovnim organizacijama trebalo bi dodijeliti potporu i sredstva za osposobljavanje poduzeća u tom području. To se ne bi trebalo smatrati državnom potporom.

3.21. EGSO u potpunosti podržava članak 16. i naglašava važnost smanjenja postojećih prepreka kao što je složenost pokretanja sudskih postupaka protiv dužnika. S obzirom na tako dugotrajne i skupe sudske postupke, države članice trebale bi poticati dobrovoljno mirenje i druge oblike dobrovoljnog alternativnog rješavanja sporova kako bi se sporovi u vezi s plaćanjem brzo rješavali.

4. **Posebne napomene**

4.1. Nadalje, EGSO priznaje da bi cilj Komisije trebao predvidjeti sustavnu provedbu dobrovoljnih postupaka elektroničkog izdavanja računa i prijenosa kako bi se uz pomoć elektroničkih dokaza zajamčila veća pravna sigurnost. Međutim, s obzirom na nesiguran gospodarski okvir s kojim se MSP-ovi trenutno suočavaju, Komisija i države članice trebale bi poduprijeti i olakšati usvajanje praksi digitalnog plaćanja, koje usto moraju biti u okviru mogućnosti svih poduzeća. EGSO preporučuje njihovo postupno uvođenje kako bi se MSP-ovima osiguralo dovoljno vremena za stjecanje znanja i financijskih sredstava za pristup takvim alatima.

4.2. EGSO pozdravlja pokušaj Komisije da riješi problem nedostatka službenih podataka o zakašnjelim plaćanjima u Europi i napominje da je potrebno razmjenjivati dobre prakse na europskoj razini jačanjem uloge Opservatorija EU-a za zakašnjela plaćanja. EGSO smatra i da taj opservatorij mora prikupljati informacije i podatke koje povremeno pripremaju države članice u suradnji s nacionalnim provedbenim tijelima (ili drugim nadležnim tijelima) i privatnim neovisnim istraživačkim centrima kako bi se ocijenila uspješnost predmetne uredbe. U svakom slučaju, time se ne bi trebala uvesti nikakva dodatna obveza izvješćivanja za poduzeća.

4.3. EGSO ističe vanjsku dimenziju predmetnog prijedloga. Strogi uvjeti u pogledu rokova za plaćanje mogli bi utjecati na komercijalne transakcije na jedinstvenom tržištu i potaknuti poslovanje izvan EU-a. Bilo bi jednostavnije surađivati s dobavljačima iz trećih zemalja koji smiju prihvaćati dulje rokove za plaćanje. To bi moglo ugroziti europsku konkurentnost, pa to treba izbjeći.

4.4. EGSO se slaže da bi komercijalne transakcije koje treba platiti nakon datuma stupanja na snagu predmetne uredbe trebale podlijegati njezinim odredbama. Međutim, ta bi se odredba trebala primjenjivati samo ako je relevantni ugovor potpisan nakon datuma početka njezine primjene. EGSO smatra da je to nužno kako bi se poduzećima i javnim tijelima omogućio stabilan prijelaz s postojećeg pravnog okvira na onaj predložen u Uredbi.

4.5. Uspješnost plaćanja javnog sektora ugovarateljima iz privatnog sektora prati se, analizira i periodično preispituje ne samo na temelju nacionalnih programa i reformi, već i putem šireg sudjelovanja socijalnih partnera i predstavnika gospodarskih komora u procjeni učinka te postupku uzlazne i silazne evaluacije.

4.6. Uloga socijalnih partnera i gospodarskih komora u razvoju odgovarajućih alata za osposobljavanje i edukaciju šireg društva o financijskim pitanjima, instrumentima i drugim postupcima koji će pomoći u promicanju financijske pismenosti mogla bi biti značajna jer su oni bolje upoznati s potrebama i nedostacima u svojim sektorima.

Bruxelles, 17. siječnja 2024.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora

Oliver RÖPKE